

1 והרי זוהי הכנה מיוחדת למעמד ומצב נעלה יותר - כמובן מסיפור הגמרא⁹⁷ שכאשר רבי פנחס בן
 2 יאיר הצטער בראותו את סבלו של רשב"י בגלל היותו במערה (מפני יראת המלכות), ו"אמר לו, אוי לי
 3 שראיתך בכך", השיב לו רשב"י "אשריך שראיתני בכך, שאילמלא לא ראיתני בכך, לא מצאת בי כך,
 4 דמעיקרא, כי הוה מקשי רשב"י קושיא, הוה מפרק ליה רבי פנחס בן יאיר תריסר פירוקי. לסוף, כי הוה
 5 מקשי רבי פנחס בן יאיר קושיא, הוה מפרק ליה רשב"י עשרין וארבעה פירוקי", היינו, שעל-ידי צער
 6 המערה נתעלה לדרגא שלא בערך - שלפני זה היה מקשה קושיות, ולאחרי זה היה מתרץ תירוצים.
 7 כלומר: אף-על-פי שגם הקושיא היא חלק מתורה כמו התירוץ, שהרי שניהם, הן הקושיא והן התירוץ,
 8 הם חלק מתורה שבעל-פה¹⁵³ - הרי זה רק בנוגע לתורה גופא; אבל בנוגע לענין הביירוים - שבשביל
 9 זה ירדה הנשמה בגוף, כדי לברר את עניני העולם ולעשות מהם טוב וקדושה, עד שהקדוש-ברוך-הוא
 10 יוכל לומר על "זהב וכסף ונחושת וגו'"¹⁵⁴ שמהם נעשה המשכן: "ושכנתי בתוכם"⁸⁸, ולא רק במשכן,
 11 אלא על ידו גם "בתוכם", בתוך כל אחד ואחד מישראל¹⁵⁵ - הרי זה ענינו של התירוץ (ולא ענינה של
 12 הקושיא), והיינו, שעל-ידי הקושיא מתברר שכלו באופן שיבין את הענין (ההלכה וטעמיה כו') בהבנה
 13 אמיתית ועמוקה יותר, ויבוא גם להפסק-דין בנוגע לעניני העולם ש"הלכה כמותו", שזהו על-ידי-זה
 14 ש"הוי' עמו"¹⁵⁶ (כדברי הגמרא במסכת סנהדרין¹⁵⁷).
 15 וזהו גם העילוי שניתוסף על-ידי ענין המאסר דוקא - "זית אינו מוציא שמנו אלא על-ידי כתיחה"⁹¹,
 16 כפי שאמרו בנוגע לרבינו הזקן¹⁵⁸ (על יסוד מה שנאמר בנוגע ליוסף הצדיק¹⁵⁹ כאשר "מבית האסורים
 17 יצא למלוך"⁵⁰), ועל-דרך-זה מובן גם בנוגע לבעל השמחה והגאולה.
 18 כח. ב'רשימה' זו מספר בעל השמחה והגאולה גם אודות המחשבות שהיו לו בהיותו במאסר. וכיון
 19 שהכניס זאת בחוברת רשימת המאסר והגאולה, מובן, שגם חלק זה שייך (לא רק אליו, והראיה, שאלו
 20 היו מחשבותיו בהיותו במאסר, אלא גם) לכל אלו שיקראו זאת, היינו, שלא מספיק קריאת סיפור המאסר
 21 לכל פרטיו, אלא יתוסף אצלו גם מהידיעה שמחשבה זו חשב במקום פלוני ובזמן פלוני, ולפני זה היה
 22 מאורע פלוני ולאחרי זה מאורע פלוני, ככתוב ב'רשימה'.
 23 ובין המחשבות הנ"ל, יש גם רשימות זכרונות וסיפורים, וביניהם יש גם סיפור שקשור עם רבינו
 24 הזקן, חסידי, וממלא מקומו הצמח-צדק (שהשנה נסתיימו מאה שנה להסתלקות-הילולא שלו), ובנקודה
 25 העיקרית - כיצד התגלגלו הדברים שהתחילה נשיאותו של הצמח-צדק. וכיון שכבר נדפסו הדברים, לא
 26 אחזור על כל אריכות הדברים, אלא רק התוכן והנקודה הנוגעים לענינו.
 27 כט. הסיפור הוא¹⁶⁰ אודות ה'צמח צדק' בהיותו ילד קטן - שנשאר יתום מאמו, ורבינו הזקן קיבל
 28 על עצמו להתעסק בחינוכו¹⁶¹ - שהיה נוהג לשהות שעות מרובות בחדרו של רבינו הזקן, ועד גם בזמני
 29 התפילה של רבינו הזקן.
 30 וכיון שכבר היה אז הענין ד"בוצין בוצין מקטפיה ידיע"¹⁶², למרות שעוד לא הגיע לגיל שש שנים,
 31 הנה בשעה שרבינו הזקן היה מניח תפילין ומתפלל, היה גם הוא לובש את ה"תפוחי אדמה" שעשה
 32 בצורת תפילין ומתנענע, כל משך הזמן שרבינו הזקן היה עסוק בתפלתו.
 33 פעם אחת עמדו החסידים להיכנס אל רבינו הזקן כדי לחזור לפניו את הדרוש "על שלשה דברים
 34 העולם עומד" (שהיה עמוק מאד ולא ידעו אותו), וכיון שכניסתם היתה צריכה להיות לאחרי שרבינו
 35 הזקן יחלוץ תפילין ד'רבינו-תם', הביטו דרך הסדק שבדלת וראו שה'צמח צדק' נמצא שם ומשחק כו',
 36 כמסופר בארוכה ב'רשימה'.

153 ראה גם תורת מנחם - התוועדויות חמ"ו ע' 304 הערה
 82. וש"נ.
 154 תרומה כה, ג.
 155 ראה אלשיך עה"פ. שלה"ה טז, א. ועוד.
 156 שמואליא טז, יח.
 157 צג, ב.
 158 שה"ש תורת שלום ע' 26.
 159 ב"ר פפ"ט, ג. קה"ר ופרש"י עה"פ.
 160 לקו"ד שם תרסח, א ואילך. שה"ש שם ע' 237 ואילך.
 וראה גם תורת מנחם - רשימת היומן ס"ע רמז ואילך. וש"נ.
 161 ראה גם תורת מנחם - התוועדויות חמ"ו ע' 279 הערה
 75. וש"נ.
 162 ברכות מח, רע"א.